

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

נביא – ישעיה מ כז-לא' מא' א'

(כז) לְמַה תֹּאמַר יַעֲקֹב וְתִדְבֹר יִשְׂרָאֵל נִסְתֶּרָה דְרָפִי מִיְהוָה וּמֵאֱלֹהֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲבוֹר: (כז) למה תימר יעקב ולמליל ישראל סטמרא אורחי מן קדם יי ומן קדם אלהי דיני יעדי:
 (כח) הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם יְהוָה בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעָף וְלֹא יִיָּגַע אֵין חֶקֶר לְתַבּוּנָתוֹ: (כח) הלא ידעתא אם לא שמעתא אלהא עלמא יי די ברא יסודי ארעא לא בעמל ולא בליאו לית סוף לסוכלתנותיה:
 (כט) נָתַן לִיעָף פֶּחַ וּלְאֵין אֹנִים עֲצָמָה יִרְבֶּה: (כט) דיהב לצדיקיא דמשלהן לפתגמי אוריתא חוכמא ודלית להון תקוף נכסין מסגי:
 (ל) וַיַּעֲפוּ נְעָרִים וַיִּגְעוּ וּבַחֲזוֹרִים פָּשׁוּל יִפְשְׁלוּ: (ל) וישתלהון עולימין חיבין וילאון ורוקי רשיעיא איתקלא יתקלון:
 (לא) וְקוֹי יְהוָה יַחְלִיפוּ כַח יַעֲלוּ אֶבֶר בְּנִשְׁרִים יִדּוּצוּ וְלֹא יִיָּגְעוּ יִלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ: (לא) ודסברו לפורקנא דיי יתכנשון מביני גלותהון ויוספון חיל ויתחדתון לעולמותהון כצימוח דסליק על גרפי נשרין ירהטון ולא ילאון יהבון ולא ולא ישתלהון:
 (א) הַחֲרִישׁוּ אֱלֹהִים וְלֹאֲמִים יַחְלִיפוּ כַח יִגְשׁוּ אֲזַ יִדְבְּרוּ יַחְדוּ לְמִשְׁפָּט נִקְרָבָה: (א) אציתו למימרי נגון ומלכון יוספון חיל יתקרבון בכון ימללון כחדא לדינא נתקרב:

רש"י

(כז) למה תאמר – עמי יעקב ותדבר בגלות. נסתרה דרכי מה' – העלים מנגד עיניו כל מה שעבדנוהו והמשיל עלינו אות' שלא ידעוהו. ומאלהי משפטי יעבור – העביר מלפניו משפט הגמול הטוב שהי' לו לשלם לאצותינו ולנז:
 (כח) בורא קצות הארץ וגו' אין חקר לתבונתו – ומי שיש לו כח כזה וחכמה כזו הוא יודע את המחשבות למה הוא מאחר טובתכם אלא כדי לכלות את הפסע ולהתם את החטאת ע"י היסורין:
 (כט) נתן ליעף פח – וסופו להחליף כח לעייפותכם: (ל) ויעפו נערים – גבורת הכשדי המנוערים מן המלות תיעף. ובחורים כשול יכשלו – אותם שהם עכשיו גבורים וחזקים יכשלו ואתם קוי ה' תחליפו כח חדש וחזק:
 (לא) וקוי יהוה יחליפו כח – כדי לשמוע דבר. איים – אומות של עכו"ם. יחליפו כח – יתקשטו ויתחזקו בכל גבורתם אולי יעמדו בדין זכת. יגשו – הלום ואז משיגשו ידברו. למשפט נקרבה – להוכיח' על פניהם:

בתובים – משלי פרק ב' כ'–כב' פרק ג' א'–ג'

(כ) לִמְעַן תִּלְךָ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאֶרְחוֹת צְדִיקִים תִּשְׁמַר: (כ) בדיל הלך בארחתא דטבי ושבילי דצדיקי תנטור:
 (כא) כִּי יִשְׁרִים יִשְׁפְּנוּ אֶרֶץ וּתְמִימִים יִדְבְּרוּ בָהּ: (כא) מטול דתריצי עמדין בארעא ואלין דלא מום משתותרין בה:
 (כב) וְרִשְׁעִים מֵאֶרֶץ יִפְּרֹתוּ וּבּוֹגְדִים יִסְחוּ מִמֶּנָּה: (כב) ורשיעיא מן ארעא נסופון ובזווי נתעקרון מנה:

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

(א) בְּנֵי תוֹרָתִי אֵל תִּשְׁכַּח וּמִצְוֹתַי יֵצֵר לְבָבָהּ: (א) בְּרֵי נִימוּסֵי לֹא תִגְשִׁי וּפּוֹקֵדֵי יִנְטֵר לְבָבָהּ:
 (ב) כִּי אֶרְךָ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: (ב) מִטּוֹל דְּנוּגָדָא דִּיּוֹמֵתָא וְשִׁנְיָא דַחִי
 וְשִׁלְמָא נּוֹסְפוֹן לָךְ:
 (ג) חֶסֶד וְאֱמֶת אֵל יַעֲזֹבְךָ קְשָׁרָם עַל גְּרִגְרוֹתֶיךָ כְּתָבָם עַל לִוַח לְבָבָהּ: (ג) טִיבוֹתָא
 וְקוֹשְׁטָא לֹא נִשְׁבְּקוֹנָךְ קְטוֹרָנוֹן בַּצּוֹרֵךְ וּכְתוּב אֲנוּן עַל לִוַח דְּלָבָךְ:

רָשׁ"י

(כ) לַמֶּעַן תֵּלַךְ – מוֹסֵב עַל הַמַּקְרָא שְׁלֹמֵעָלָה
 לְהַלִּיךְ מִדְרָךְ רַעָה לַמֶּעַן הוֹלִיכֵךְ בְּדֶרֶךְ
 טוֹבִים:
 (כא) כִּי יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח אֶרְצָא – לַעֲלוֹם הַבָּא.
 יוֹתֵרוֹ זֶה – כְּשִׁירְדוּ רַשְׁעִים לְגַהֵנִים:
 (ב) אֲרוּךְ יָמִים וְגו' וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ –
 תּוֹרָתִי וּמִלּוֹתַי:

משנה – ברכות פרק ג'

(א) מִי שֶׁיָּמְתוּ מוֹטֵל לְפָנָיו, פְּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמֵעַ, (וּמִן הַתְּפִלָּה) וּמִן הַתְּפִלִּין.
 נוֹשְׂאֵי הַמָּטָה וְחַלּוּפֵיהֶן וְחַלּוּפֵי חַלּוּפֵיהֶן, אֵת שֶׁלְּפָנֵי הַמָּטָה וְאֵת שֶׁלְּאַחַר
 הַמָּטָה, אֵת שֶׁלְּמִטָּה צָרָךְ בְּהֵן פְּטוּרִין, וְאֵת שֶׁאִין לְמִטָּה צָרָךְ בְּהֵן חִיבִין. אֵלּוֹ
 וְאֵלּוֹ פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה:

רע"ב – (א) מִי שֶׁמָּתוּ מוֹטֵל לְפָנָיו – אַחַד
 מִן הַקְּרוֹבִים שְׁחִיבֵי לְהַתְּאָבֵל עֲלֵיהֶם, מוֹטֵל
 עָלָיו לְקַבְּרוֹ: פְּטוּר מִק"ש – מִשּׁוּם דְּטָרִיד
 טַרְדָּא דְּמַלְוָה: וְחַלּוּפֵיהֶן – שְׁכָן דְּרַךְ
 שְׁמַתְחַלְפִין, לְפִי שֶׁהַכֵּל רוֹאֵם לְזִכּוֹת בְּמַלְוָה:
 אֵת שֶׁלְּפָנֵי הַמָּטָה – הַמְּזוּמָנִים לְנִשְׁאָה
 כְּשֶׁתִּגְיַע הַמָּטָה אֲלֵכֶס: וְאֵת שֶׁלְּאַחַר הַמָּטָה –

(ב) קָבְרוּ אֵת הַיָּמִת וְחִזְרוּ, אִם יְכוּלִין לְהַתְּחִיל וְלִגְמֹר עַד שֶׁלֹּא יִגְיַעוּ לְשׁוּרָה,
 יִתְחִילוּ וְאִם לֹא, לֹא יִתְחִילוּ. הָעוֹמְדִים בְּשׁוּרָה, הַפְּנִימִים פְּטוּרִין,
 וְהַחִיצוֹנִים חִיבִין:

רע"ב – (ג) לְהַתְּחִיל וּלְגַמֹּר – פְּרָשָׁה אַחַת
 שֶׁל ק"ש: לְשׁוּרָה – שֶׁהִיוּ עוֹשִׂים שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת
 סָבִיב הַאֲבָל לְנַחְמוֹ בְּשׁוֹבֵם מִן הַקֶּבֶר: וְאִם
 לֹא – שֶׁהִיוּ הַדְּרָךְ קְרוֹב מִן הַקֶּבֶר עַד

(ג) נְשִׂים וְעֶבְדִים וְקִטְנִים פְּטוּרִין מִקְרִיאַת שְׁמֵעַ וּמִן הַתְּפִלִּין, וְחִיבִין בְּתְפִלָּה
 וּבְמִזְוָה וּבְבִרְכַת הַמְּזוּזָה:

רע"ב – (ג) נְשִׂים וְעֶבְדִים פְּטוּרִים מִק"ש –
 אַע"פ שֶׁהִיא מַלְוָה עֲשָׂה שֶׁהַזְּמַן גִּרְמָא, וְכֵן
 מַלְוָה עֲשָׂה שֶׁהַזְּמַן גִּרְמָא נְשִׂים פְּטוּרוֹת,
 סִלְקָא דַעֲתָךְ אֲמִינָא לְחִיבֵן הוֹאִיל וְאִית זֶה
 מַלְוָה שְׁמִים, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְתַפִּילִין מַלְוָה
 עֲשָׂה שֶׁהַזְּמַן גִּרְמָא הֵם, לְלִילָה וְשַׁבַּת לֹא זְמַן

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

הזמן גרמא, קמ"ל: בצרכת המזון – מצעיא לן אי חייבות בצרכת המזון מדאורייתא, כיון דכתיב (שם ה) ואכלת ושבעת וצרכת, הו"א ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא, או שמא אין חייבות מדאורייתא, משום דכתיב (שם) על הארץ הטובה אשר נתן לך, והארץ לא נתנה לנצבות, ולא אפשיטא:

(ח) בעל קרי מזהיר בלבבו ואינו מברך, לא לפנייה ולא לאחרייה. ועל המזון מברך לאחריה, ואינו מברך לפנייה. רבי יהודה אומר, מברך לפנייהם ולא אחרייהם:

דאורייתא לא אכרכוהו רבנן; ועל המזון מצדך לאחריה – דחייבא דאורייתא הוא. ואינו מצדך לפניו, דלאו חייבא דאורייתא הוא. וכבר נפסקה ההלכה דבטלוא לטבילותא, ובעלי קריין קורין ק"ש כדרכן ועוסקין בתורה ומתפללין ומצרכין כל הצרכות, ואין מערער בדבר:

(ט) היה עומד בתפילה, ונזפר שהוא בעל קרי, לא יפסיק, אלא יקצר. ירד לטבל, אם יכול לעלות ולהתפסות ולקרית עד שלא תנץ החמה, יעלה ויתפסה ויקרא ואם לאו, יתפסה במים ויקרא. אבל לא יתפסה, לא במים הרעים ולא במי המטרה, עד שיטיל לתוכן מים. וכמה ירחיק מהם ומן הצואה, ארבע אמות:

שיטיל לתוכן מים – חסורי מחסרה והכי קתני, ולא יקרא אלא מי רגלים עד שיתן לתוכן מים, ושיעור המים שיטיל למי רגלים של פעם אחת, רביעית: וכמה ירחיק מהם – מן המי רגלים שלא הטיל לתוכן מים, ומן האוה: ארבע אמות – ודוקא כשהוא ללדים או לאחריה, אבל לפניו מרחיק כמלא עיניו:

(י) זב שראה קרי, ונדה שפלטתה שכבת זרע, והמשמשות שראתה נדה, צריכין טבילה, ורבי יהודה פוטר:

ולאחר מכאן כבר הסריח בגופה ואין ראוי עוד להיות ולד נוצר ממנו. והכי פירוש, נדה שפלטתה עתה תשמש שמשא אתמול קודם שראתה, והמשמשת מטתה שראתה נדה אחר שמשא, כריכין טבילה: ורבי יהודה פוטר – אף במשמשת שראתה נדה פטר ר"י, ואע"ג דמעיקרא בת טבילה הו"א ואיכא למימר דלא

וחייבין בתפילה – לתפלה רחמי היא, ומדרכנן היא, ותקונה אף לנשים ולחנך צה הקטנים: ובמזוזה – דמהו דתימא הואיל ואתקף לתלמוד תורה, כי היכי דנשים פטורות מתלמוד תורה דכתיב (דברים יא) ולמדתם אותם את צניכם ולא את צנתיכם הכי נמי נפטרו ממזוזה אע"פ שהיא מצות עשה שלא

רע"ב – (ז) בעל קרי – עזרא תקן שלא יקרא בעל קרי בתורה, בין שראה קרי לאנסו בין לרנונו, עד שיטבול. ולא מפני טומאה וטהרה, שאין דברי תורה מקבלין טומאה, אלא כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מזויין אלא נשתייהן כתרנגולים: מהרהר – ק"ש בלבו כשהגיע זמן המקרא: ואינו מצדך לפנייה ולא אחריה – ואפילו בהרהור, כיון דצרכות לאו

רע"ב – (ה) לא יפסיק – תפלתו לגמרי, אלא יקצר כל צרכה וצרכה: ולקרות עד שלא תנץ החמה – שהותיקין מדקדקים על עצמן לגמור אותה עם הנץ החמה, דכתיב (תהלים עב) ייראוך עם שמש: יתכסה במים – ודוקא מים עכורים שאין לבו רואה את הערוה, אבל כלולים לא: במים הרעים – מים סרוחים: במי המשרה – מים שורין בהם פשתן: עד

רע"ב – (ו) זב שראה קרי – אע"פ שטמא טומאת שבעה משום זיבה, ואין טבילה זו מטהרתו, אפילו הכי כריך טבילה לדברי תורה כתקנת עזרא, משום קרי. וכן נדה אם באה להתפלל, ופולטת שכבת זרע הרי היא כבעל קרי. ושכבת זרע מטמאה האשה בפליטתה כל שלשה ימים לאחר תשמיש,

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

פקעה חוצת טבילה מינה. וכבר כחצנו לעיל
דבטלנה לטבילותא, מפני שהיתה תקנה שאין
רוכז הלצור יכולין לעמוד בה:

גמרא – ברכות דף יח' ע"א

אמר רחבה אמר רב יהודה כל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לעג
לדש חרף עשהו ואם הלוחו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר
מלווה ה' חונן דל ומכבדו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואזלי
בבית הקברות הוה קשדיא תכלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא דלייה
כדי שלא יאמרו למחר באין אצלנו ועכשיו מחרפין אותנו אמר ליה ומי
ידעי כולי האי והא כתיב והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה אם קרית
לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך כי החיים יודעים
שימותו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר ובניהו בן יהוידע בן
איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד
והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג בן איש חי אטו כולי עלמא בני
מתי נינהו אלא בן איש חי שאפילו במיתתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל
שריבה וקבץ פועלים לתורה והוא הכה את שני אראל מואב שלא הניח
כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך
הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גזיזי דברדא ונחת וטבל איכא דאמרי
דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא:

קש"י על הגמרא

השנים של דורות משני מקדשים שלא היה
בהם כמותו: אריאל – זה בית המקדש,
שנאמר הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד
(ישעיהו כ"ט): מואב – על שם שבנאו דוד
לדתי מרות המואביה: גזיזי דברדא –
חתיכות של ברד והקרח שקורין גלאנל"א
בלע"ז, והיינו ביום השלג: ונחת וטבל לקרוי
– כדי לעסוק בתורה: לתנא סיפרא דבי רב
– תורת כהנים:

מלווה ה' חונן דל – קרי ביה מלווה את
המקום מי שחונן את הדל, ואין לך דל מן
המת והמלווה אותו כאלו מלווה את המקום:
דלייה – הגזיהנו: לא שנית – לא חזרת עליו
פעם שנית כדי שתזכורנו בו: אלו לדיקים –
ומאי יודעים שימותו נותנים אל לבם יום
המיתה ומושקים ידיהם מן העצירה, ורשעים
אינם יודעים מאומה שעושים עלמם כאינם
יודעים וחוטאים: הוא הכה – השפיל את

זוהר – לך לך דף עו' ע"ב

לך לך מארצך וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (ישעיהו מו) שמעו אלי אבירי לב
הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב, במה תקיפין לבייהו דתיבינא,

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

דחמאן שבילי וארחי דאורייתא ולא מסתפלן בהו, ולבייהו תקיפין דלא מהדרין בתיובתא לגבי מריהו, ואקרוו אפירי לב. הרחוקים מצדקה דמתרחקי מאורייתא:

רבי חזקיה אמר דמתרחקי מקודשא בריה הוא ואנון רחיקין מניה, ובגין כה אקרוו אפירי לב. הרחוקים מצדקה דלא בעאן לקרבא לגבי קודשא בריה הוא, בגין כה אנון רחוקים מצדקה, פיון דאנון רחוקים מצדקה רחוקים אנון משלום דלית לון שלום. דכתיב, (ישעיה מח) אין שלום אמר יי לרשעים.

מאי טעמא בגין דאנון רחוקים מצדקה:

תא חזי, אברהם בעי לקרבא לקודשא בריה הוא ואתקרב. הוה הוא דכתיב, (תהלים מה) אהבת צדק ותשנא רשע. בגין דאהב צדק ושנא רשע אתקרב לצדקה, ועל דא כתיב, (ישעיה מא) אברהם אהבי. מאי טעמא אהבי, בגין דכתיב אהבת צדק. רחמיותא דקודשא בריה הוא דרחים (דה עז ע"א) ליה אברהם מפל בני דריה דהו אפירי לב ואנון רחוקים מצדקה כמה דאתמר:

רבי יוסי פתח (תהלים פד) מה ידידות משפנותיה יי צבאות. כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקודשא בריה הוא. דהא כל בני נשא לא ידעי ולא מסתכלי על מה קאים עלמא. ואנון על מה קיימין. דכד ברא קודשא בריה הוא עלמא עבד שמיא מאש וממים מתערבין כחדא ולא הוו גלדי. ולבתר אגלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא, לקיימא על סמכין, ואנון סמכין לא קיימין אלא בהווא רוחא, ובשעתא דהווא רוחא אסתלק בלהו מרפין וזעין ועלמא ארתת הוה דכתיב, (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. וכלא קאים על אורייתא, דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואנון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיומא שלים:

תא חזי, בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריה הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא, בלהו אילניו דבגנתא דעדן מזמרן ומשבחו קמיה. דכתיב, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו':

הלכה – שולחן ערוך יורה דעה סימן של"ד

(ג) על כ"ד דברים מנדין את האדם, ואלו הן: (א) המבזה את החכם, אפילו לאחר מותו. (ב) המבזה שליח ב"ד. (ג) הקורא לחבירו עבד. (ד) המזלזל בדבר אחד מדברי סופרים, וא"צ לומר מדברי תורה. (ה) מי ששלחו לו ב"ד וקבעו לו זמן, ולא בא. (ו) מי שלא קבל עליו את הדין, מנדין אותו עד שיתן. (ז) מי שיש ברשותו דבר המזיק, מנדין אותו עד שיסיר הנזק. (ח) המזכר קרקע שלו לעובד כוכבים, מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהעובד כוכבים לישראל חבירו בעל המצר. (ט) המעיד על ישראל בערכאות של עובדי כוכבים, והוציא ממנו ממון בעדותו, שלא כדיו, מנדין אותו עד שישלם. (י) טבח כהן שאינו מפריש המתנות, ונותנם לכהן אחר, מנדין אותו

חק לישראל – פרשת לך לך יום א'

עד שיתן. (י"א) המחלל י"ט שני של גליות, אע"פ שהוא מנהג. (י"ב) העושה מלאכה בערב פסח אחר חצות. (י"ג) המזכיר שם שמים לבטלה, או לטבועה בדברי הבאי. (י"ד) המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ. (ט"ז) המביא רבים לידי חילול השם. (ט"ז) המחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. (י"ז) המכשיל את העור. (י"ח) המעכב את הרבים מלעשות מצוה. (י"ט) טבח שיצתה טריפה מתחת ידו. (כ) טבח שלא הראה בדיקת סכיניו לחכם. (כ"א) המקשה עצמו לדעת. (כ"ב) המגרש את אשתו ועשו בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאן להזקק זה לזה, כשיבואו לבית דין, מנדין אותם. (כ"ג) חכם ששמועתו רעה. (כ"ד) המנדה למי שאינו חייב נידוי: הגה – ואין צריכין לענין נידוי עדות וראיה ברורה, אלא אומד הדעת באמתות הדברים, שהתובע טוען ברי ואז אפי' אשה אפי' קטן נאמן, אם הדעת נותן שאמת הדבר (מהרי"ק שורש ק"כ):

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרדה ז"ל.